

L. Ritók Nóra

Az Igazgyöngy Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

A berettyóújfalui Igazgyöngy Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tizenkét Hajdú-Bihar megyei település gyermekeinek művészeti képzésével foglalkozik képző- és iparművészeti, illetve táncművészeti ágon, ezen belül grafika, festészet, kézművesség, tűzzománc, kerámia és társastánc tanszakon.

Az iskola specialitása, hogy kiemelten foglalkozik a hátrányos helyzetű és cigány származású tanulók, valamint a sajátos nevelési igényű gyerekek művészeti nevelésével. Bár az iskolának ez a hetedik tanéve, a térségben ez a művészeti program már több mint 13 éves múltra tekint vissza.

Intézményünk célja, hogy a személyiségfejlesztést a művészeti képzéssel ötvözve mind szélesebb gyermektömegnek biztosítsunk alkotási lehetőséget. Számunkra a művészeti képzés nem elitképzést jelent. Valljuk, hogy a művészet, az alkotás fejlesztő hatása minden gyermek számára fontos és építő jellegű. Olyan készség- és képességrendszereket fejleszt, melyre a személyiségfejlődés szempontjából nagy szükség van, s melyre ugyanakkor a hagyományos általános iskolai oktatás egyre kevesebb időt és energiát fordít.

A kezdetektől eredményesebbek voltunk az alternatív módszerek használatával, mint a hagyományos oktatási módszerekkel. Az alternatív módszerek gyermekközpontú szemlélete sok olyan problémára megoldást kínál, melyekkel a sajátos gyerekanyag miatt nap mint nap szembesülünk. Tanítványaink között vannak a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók Oktatási Intézményéből járók is, az ő beillesztésük a tanulócsoportokba külön feladat.

A gyerekeket integráltan oktatjuk. Mára már elmondhatjuk, hogy tanítványaink egymást elfogadó tagjai a közösségnek. Foglalkozásaink igazi szabad alkotó jellegű műhelyfoglalkozások, ahol a pedagógusok mindenkinél egyénre szabott, fejlesztő feladatokkal igyekeznek a legtöbbet kihozni a gyerekekből. Az órákon semmi nem szab gátat az önfeledt alkotómunkának. A munka során maga az alkotás a fegyelmező tényező, a kellően lekötött, megfelelő feladatokkal ellátott és megfelelően motivált gyermek ugyanis csak a tevékenységre koncentrálni. Ehhez nagyon fontos az életkorához és az egyéni fejlesztéshez igazodó feladatok kidolgozása és a személyiség folyamatos megfigyelése, értékelése.

Eddig tapasztalataink az igazolták, hogy a cigánygyerekek iskolai sikertelensége, hátránya nagymértékben csökkenthető és gyermekközpontú művészeti oktatással.

Programunkban megpróbáljuk a másságot értékké emelni. Ez azt jelenti, hogy a művészeti oktatásban alapelveként említhető egyéni, sajátos megközelítéseket a megfelelő ismeretanyaggal ötvözve a személyiségfejlesztés szolgálatába állítjuk.

Ahhoz, hogy ezt a folyamatot végig tudjuk vinni, szükséges a cigány gyerekek és családjuk (körülményeik, szokásaik) ismerete, a kellő motiváltság megteremtése, a bizalmi légkör, az állandó sikerélményhez juttatás, a megfelelő témaválasztás stb. Bonyolult rendszer ez, mely állandó csiszolgatást igényel, újabb és újabb problémák jelentkeznek, újabb módszerek, ötletek kidolgozása válik szükségessé.

Eddigi tapasztalataink alapján a programnak mérhető eredményei vannak. A művészeti képzésünkben részt vevő cigány gyerekek rendszeresen járnak

foglalkozásokra, munkafegyelmük javul, érzelmi világuk gazdagodik. Mivel állandó sikerélményhez jutnak, így az önértékelésük helyreáll, pozitív énkép alakul ki bennük, és ez az általános iskolai tevékenységükben is lemérhető. Változik az iskolához való viszonyulásuk, és a kiállításokon, pályázatok eredményhirdetéseiben való részvétellel egy számukra új viselkedési minta alakul ki. A feladatokba szőtt vizuális és egyéb ismeretek elsajátítása könnyebb az alkotás során, így az érzelmi fejlesztésen kívül az értelmi fejlesztésre is hatást gyakorolunk. Egyre bővülő kapcsolataink vannak a gyerekek családjával, próbáljuk az iskolához való viszonyukat pozitívabb irányba terelni.

Módszerek, projektek

A művészetoktatási intézményekre pedig egyáltalán nem jellemző, hogy a szöveges értékelési formát választanák. Mi is élünk azzal a törvény adta lehetőséggel, hogy hatodik évfolyamig a gyerekeket osztályzat nélkül, szövegesen értékeljük. Kicsit nehezen szokták meg a szülők és a gyerekek is ezt az értékelési formát, de mi mindenképpen hasznosabbnak tartjuk. Nemcsak az osztályozás okozta stressz miatt, hanem azért is, hogy a pedagógus jóval több fejlesztési területre kell, hogy figyeljen ezzel az értékelési módszerrel.

A csoportépítés miatt elterjedt módszer nálunk a kooperatív tanulás metódusa. Ez az a módszer, amelynek segítségével a cigány származású és a „kisegítő” gyerekeket is sikerül elfogadtatni a közösséggel, a munka aktív részesévé tenni. Erre a metódusra épülő projektjeink az „Alkossunk együtt!” és a „Nézzünk körül együtt!”.

Ezekon kívül sokféle speciális projekttel próbálkoztunk már, melyek sikeresek minden gyerekcsoportnál, különösen a cigány származású tanítványainknál. Így például a gyerekek szerkesztették a Tolerancia füzetek számait, melyekben a kisebbségi lét kérdéseit dolgozták fel.

Az identitásvállalásban nagy lépés volt az „Egy kép – egy arc” projekt, illetve a kiállítási anyag, a cigány mesék, mítoszok feldolgozására irányuló képzőművészeti-dramatikus projekt, a helyi cigányság mesterségeit kutató projekt, a helyi cigány mesék gyűjtésére irányuló projekt, és még hosszasan sorolhatnánk tovább.

Eredményeink

Tanítványaink évente több mint háromszáz díjat hoznak el hazai és nemzetközi pályázatokról. Könyvillusztrációk, kiadványok készítésére kérnek fel bennünket.

Fontosnak tartjuk a gyerekek pályáztatását, hogy ilyen módon is sikerélményhez juttassuk őket. Mindezekkel hozzájárulunk egy pozitív énkép kialakításához, ami a személyiségfejlődés szempontjából kulcskérdés.

Iskolánkhoz kötődik az „Alkotni jó!” tankönyvcsalád, mely az alsó tagozatos vizuális nevelés élményszerű megközelítésén alapul, valamint több művészeti nevelési projekt, módszertani segédanyag. Az utóbbi években 11 tankönyv, módszertani kiadvány elkészítésére vállalkoztunk. Ezek között a vizuális nevelésen kívül az alternatív módszerekhez és az integrált oktatáshoz kötődő könyvek is vannak. (Kiadásra kerültek, illetve kiadás alatt vannak: Alkotni jó! 1–4., Vizuális nevelés 9–10., Alkossunk együtt! – kooperatív módszerek a vizuális nevelésben, Nézzünk körül együtt! – kompetencia-fejlesztő

feladatgyűjtemény; Kooperatív módszerek és projekt a vizuális nevelésben, kézirat formájában van: Vizuális alapismeretek 1–2.)

Sokan keresnek meg bennünket tapasztalatainkért, rendszeres és élő kapcsolatunk van több alapítvánnyal, cigány gyerekeket oktató általános iskolával, felsőoktatási intézménnyel. Akkreditált tanártovábbképzéseink (Alkotni jó! 1–2.) a SuliNova Kht. szervezésében az évek során mind több hazai és határon túli magyar pedagógus módszertani kultúráját fejlesztette. Uniós pályázatokkal határon túli projektek lebonyolítására is lehetőségünk van. Jelenleg Szerbia Montenegróval és Romániával dolgozunk együtt.

Szakértőként a minisztérium több háttérintézményével voltunk és vagyunk kapcsolatban, így dolgozunk az OKI-nál, és részt vettünk a SuliNova Kht. Pedagógiai Alternatívák Központjának és az Integrációs Irodának a munkájában is.

Iskolánk jelentős nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik. Két évvel ezelőtt fogadtunk egy finn pedagógusokból álló delegációt, akik elsősorban integrált művészeti nevelésünkre voltak kíváncsiak. Harmadik éve képviseljük Magyarországot Portugáliában egy nemzetközi képzőművészeti versenyen, sikerrel. Rendszeres és élő kapcsolatunk van a világ több jelentős művészeti műhelyével (pl. India, Indonézia, Oroszország).

Tapasztalatainkat minden évben szeretnénk megosztani másokkal, ezért évente továbbképzéseket, kiállításokat, bemutatókat szervezünk. A gyerekek alkotásait rendszeresen kiállítjuk, ahol a különböző műhelyek alkotásai mellett a projektjeink produktumai is helyt kapnak.

